

IJHE: CİLT / VOLUME 11, SAYI / ISSUE 24, S / P. 297 – 300.

Ömer Kırmızı, Urfa Türküleri/İçerdikleri Değerler, Kültür Taşıyıcılıkları ve Medyadaki Yolculuklarıyla, Konya: Kömen Yayınları, 2024, ISBN: 978-625-94713-5-8

Hulusi ÇELİK¹

Öz: Ömer Kırmızı'nın *Urfa Türküleri/İçerdikleri Değerler, Kültür Taşıyıcılıkları ve Medyadaki Yolculuklarıyla* adlı eseri, Şanlıurfa türkülerini kültürel, sosyolojik ve müzikal açılardan ele alan kapsamlı bir çalışmadır. Kırmızı, türkülerin sadece birer müzik ürünü olmadığını, aynı zamanda toplumsal hafızanın, kimlik inşasının ve kültürel değerlerin taşıyıcısı olduğunu ortaya koymaktadır.

Kitap, türkü kavramı, Urfa'da türkü söyleme geleneği, değerler eğitimi, kültürel unsurlar ve medya bağlamında Urfa türkülerini analiz etmektedir. Birinci bölümde türkü teriminin tarihçesi, yapısal özellikleri ve toplumsal işlevleri ele alınmaktadır. İkinci bölümde, Şanlıurfa'nın zengin müzik kültürüne ve bunun tarihsel süreç içindeki değişimine odaklanılmaktadır. Üçüncü bölümde, türkülerde aktarılan sevgi, vatanseverlik, merhamet, sabır, aile bağları gibi değerler tespit edilmekte ve bunların eğitsel işlevi vurgulanmaktadır. Dördüncü bölümde, Urfa türkülerinde yer alan somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) unsurları analiz edilerek, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve geleneklerin müzik aracılığıyla nasıl aktarıldığı incelenmektedir. Son bölümde ise, Urfa türkülerinin radyo, televizyon, sinema ve dijital medya ortamlarında nasıl yer aldığı ve günümüz medya kültüründe nasıl temsil edildiği tartışılmaktadır.

Şanlıurfa müzik mirasını UNESCO'nun "Yaratıcı Şehirler Ağı" kapsamına dâhil etme amacına hizmet ederken, türküler aracılığıyla toplumsal hafızanın nasıl şekillendiğini göstermesi açısından da önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkü, Urfa Türküleri, Sosyal Medya Aktarımı, Halk Anlatıları, Kültürel Miras

Abstract: Ömer Kırmızı's *Urfa Folk Songs / The Values They Contain, Their Cultural Carrier and Their Journey in the Media* is a comprehensive study that deals with Şanlıurfa folk songs from cultural, sociological and musical perspectives. Kırmızı reveals that folk songs are not only musical products but also carriers of social memory, identity construction and cultural values.

The book analyzes Urfa folk songs in the context of the concept of folk song, folk song singing tradition in Urfa, values education, cultural elements and media. The first chapter discusses the history, structural features and social functions of the term folk song. The second section focuses on the rich music culture of Şanlıurfa and its changes in the historical process. In the third chapter, the values conveyed in folk songs such as love, patriotism, compassion, patience, family ties are identified and their educational function is emphasized. The fourth section analyzes the intangible cultural heritage (SOKÜM) elements in Urfa folk songs and examines how social practices, rituals and traditions are transmitted through music. The last section discusses how Urfa folk songs appear in radio, television, cinema and digital media and how they are represented in today's media culture.

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi.

hulusi_celik60@hotmail.com

Orcid No: 0009-0000-6872-5903

While serving the purpose of including Şanlıurfa's musical heritage within the scope of UNESCO's "Creative Cities Network", it also makes an important contribution in terms of showing how social memory is shaped through folk songs.

Keywords: Folk Songs, Urfa Fok Songs, Social Media Transfer, Folk Narratives, Cultural Heritage

Türk kültür hazinesinin en değerli unsurlarından olan halk anlatıları, asırlar boyunca toplumumuzun düşünce dünyasını, yaşam biçimini ve değerler sistemini kuşaktan kuşağa aktaran temel taşıyıcılar olmuştur. Gerek manzum gerekse mensur formlarıyla bu anlatılar, kolektif bilincimizin aynası olmanın yanında, millî kimliğimizin de en özgün ifade biçimleri arasında yer almaktadır. Bu zengin miras içerisinde türküler, özel bir konuma sahiptir. Türk milletinin sevinçlerinin, hüznlerinin, özlemlerinin ve yaşanmışlıklarının en samimi tercümanı olan türküler, aynı zamanda dilimizin inceliklerini, müzikal geleneğimizin eşsiz örneklerini ve toplumsal hafızamızın derinliklerini bünyesinde barındıran kültürel hazinelerdir.

Türkülerin bu denli önemli bir kültürel değer olması, akademik camiada da yankı bulmuş ve ülkemizde türküler üzerine çok sayıda bilimsel çalışma yapılmıştır. Halkbilimi, müzikoloji, sosyoloji ve dilbilim gibi farklı disiplinlerin perspektifinden ele alınan bu araştırmalar, türkülerin çok boyutlu yapısını gün yüzüne çıkarmaya devam etmektedir. Bu bağlamda Ömer Kırmızı'nın kaleme aldığı *Urfa Türküleri/İçerdikleri Değerler, Kültür Taşıyıcılıkları ve Medyadaki Yolculuklarıyla* adlı yeni kitap da türküler literatürüne önemli katkılar sunmayı hedefleyen güncel bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yazar, bir türkü coğrafyası olarak betimlediği Şanlıurfa'daki zengin müzik kültürünün toplumsal yapıya bu kadar güçlü bir şekilde nüfuz etmesinin izini sürdüğü bu kitabın yörenin müzik alanında UNESCO'nun "Yaratıcı Şehirleri Ağı"na dâhil edilmesi gayesine hizmet etme amacıyla da oluşturulduğunu belirtmektedir.

Eser: *İçindekiler, Ön söz, Giriş, 1.Bölüm: Türkü Terimi ve Özellikleri, 2.Bölüm: Urfa ve Türkü Söyleme Geleneği, 3.Bölüm: Değerler Eğitimi ve Urfa Türkülerinde Değerler, 4.Bölüm: Urfa Türkülerinde Kültür Unsurları, 5.Bölüm: Medyada Urfa Türküleri, Sonuç ve Kaynakça* dâhil olmak üzere 177 sayfadan oluşmaktadır. Giriş kısmında tarihsel ve toplumsal belleğin aktarıcıları arasında halk anlatılarının önemine değinen yazar, türkülerin ezgileri ve sözleriyle doğum, evlilik, ölüm, ayrılık gibi hayatında farklı dönemlerinde bireysel ve toplumsal bilinçaltını yansıtan en önemli ürünler olduğunu ifade eder. Çalışmanın birinci bölümü *Türkü Terimi ve Özellikleri*dir. Bu başlıkta yazar, türkü teriminin tarihsel yolculuğuna temas ettikten sonra türkülerin oluşumu ve yayılış şartlarını ele alır. Türkülerin sözlü kültür

yapısı içindeki dinamik görünüşü ve buna bağlı olarak anonimleşme sürecine değinen yazar bu bölümde türkülerin özelliklerini, tasnifini, türkülerde işlenen konuları, türkülerin dil, üslup ve işlev özelliklerini ele alır. Yazar bu bölümde konuyu sadece müzikal açıdan ele almayıp kültürel ve sosyolojik perspektiften değerlendirme yoluna gitmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü *Urfa ve Türkü Söyleme Geleneği*dir. Yazarın bir türkü coğrafyası olarak betimlediği Şanlıurfa'da müziğin şehir dokusunun ayrılmaz bir bileşeni olduğuna değinen yazar, bu bölümde şehrin zengin bir müzik ekolojisine sahip olduğunu delillendirir. Bu bağlamda yöredeki müzik kültürünün kadim yapısı, zengin makam geleneği, bu zenginliğin yaratıldığı, icra edilip nakledildiği icra ortamları bu bölümde derin tahlillere tabi tutularak aktarılmıştır. Bölümün sonunda geçmişten günümüze yörede yapılan müzik derlemeleri hakkında kronolojik bilgi verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü *Değerler Eğitimi ve Urfa Türkülerinde Değerler* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde değer kavramının ve değerler eğitiminin literatürdeki yerini tarihsel olarak irdeleyen yazar, özellikle birincil sözlü kültür döneminde türkülerin en önemli değer aktarım araçlarından biri olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda Urfa türkülerinin yöre insanının değerler dünyasını anlamada okura rehberlik edeceğini belirten yazar, Urfa türkülerinde ön plana çıkan değerleri sevgi, mahremiyet, mütevazı olma, merhamet, vatanseverlik, sabır, tevekkül, sağlıklı yaşama bilincine sahip olma, empati, aile birliğine önem verme ve diğer değerler başlıklarında örnek türkü metinleriyle değerlendirmiştir. Kırmızı, bu değerlerin yanı sıra Urfa türkülerinde var olan diğer değerlerle birlikte türkülerin bireye toplumsal rol ve sorumluluklarını hatırlatmada, yaşadığı kültürel ekolojinin uyumlu bir parçası olmada rehberlik ettiğini ve bu yönüyle eğitsel bir misyonu yerine getirdiğini ifade etmiştir.

Kitabın *Urfa Türkülerinde Kültür Unsurları* başlığını taşıyan dördüncü bölümde somut olmayan kültürel mirasın Urfa türkülerine hangi ölçüde yansıdığının izi sürülmüştür. Dolayısıyla yazar bu bölümde türkülere temas eden yönüyle yörenin SOKÜM unsurlarını betimlemeye çalışmıştır. Bu kapsamda sözlü anlatılar, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, toplumsal uygulamalar, ritüeller, şöenler ile el sanatları geleneği başlıklarında SOKÜM unsurlarının Urfa türkülerindeki görünümü tahlil edilmiştir. Halkbiliminin önemli araştırma konularından olan ve günümüzde yaygınlık itibarı ile nadir görülen levirat uygulamalarının dahi Urfa türkülerine yansması ilginç bir veri arz etmektedir. Bu bölüm araştırmacılara Şanlıurfa'daki kültürel miras zenginliğinin boyutlarını ve ipuçlarını vermesi açısından da dikkate değerdir.

Kitabın son bölümünü teşkil eden *Medyada Urfa Türküleri* başlığıyla yazar yöre türkülerinin sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamlarındaki macerasını incelemeyi tamamlamıştır. Bu bölümde Urfa türkülerinin medyada nasıl işlenip hangi bağlamlarda sunulduğu radyo, sinema ve dizi sektörü, TV, internet ve sosyal medya platformları özelinde değerlendirilmiştir. *Yurttan Sesler* korosuyla başlayan sürecin dijital mecralara erişilebilirlik ve yaygınlık durumlarının artmasıyla nasıl sürdürülebilir kılındığına değinen yazar, Urfa türkülerinin günümüzde dizi, sinema sektörünün ve TV'deki programların vazgeçilmezleri arasına girdiğini örneklerle izah etmektedir. Bu bölümde yazar dijital çağın müzik üretim, tüketim ve paylaşım biçimlerindeki radikal dönüşümü de ele alarak türkülerin yayılma imkânları üzerinde durmuştur.

Sonuç olarak Ömer Kırmızı tarafından kaleme alınan *Urfa Türküleri/İçerdikleri Değerler, Kültür Taşıyıcılıkları ve Medyadaki Yolculuklarıyla* adlı kitap, ülkemizin müzik ve türkü külliyyatına yapılan katkı kapsamında önemli bir çalışma olarak değerlendirilmiştir. Şanlıurfa türküleri üzerinden bölgenin zihinsel arkeolojisinin değer kavramı ve SOKÜM unsurları kapsamında ele alındığı çalışmada yöre kültürü betimlenmiştir. Bu türküler üzerinden yöre folkloru tasvir edilmeye çalışılmış, bu yapılırken de SOKÜM unsurlarına göre bir tasnif yapılmıştır. Türkülerin salt bir müzik performansı olmadığı aynı zamanda toplumsal hafızanın dinamik bir taşıyıcısı olduğu ve kültürel kodların aktarımına imkân veren ürünler olduğu ortaya konmuştur.

Kaynakça

Kırmızı, Ö. (2024), *Urfa Türküleri İçerdikleri Değerler, Kültür Taşıyıcılıkları ve Medyadaki Yolculuklarıyla*, Konya: Kömen Yayınları.